

GOSPODAR

LETO 1930 — ŠTEVILKA 12.

J.O-k:

Kaj nam manjka?

Kmetje vedno tožimo, da se nahaja naše kmetijstvo v težki krizi, iz katere ni videti nobenega pravega izhoda. Je res kriza in še težka kriza, ki nas kmete postavlja na preizkušnjo, da li smo dovolj močni in ali se znamo prilagoditi danim razmeram. Vsaka kriza mine, ako se neugodne razmere odstranijo ali pa, če se človek prilagodi toku časa.

Danes vsi kmetovi pridelki, razen živinoreje, niso skoraj da nič vredni. Kmet mora danes zelo paziti, kako bo plačal davke in nujno potrebne posle in delavce. Zato naš kmet danes ne napreduje. Vendar pa naš kmet močno želi, da bi si svoje gospodarstvo izboljšal in uredil čim najbolj napredno. Pa kljub tej želji ne podvzame resnejših in učinkovitejših korakov. Zato je važno, da si stavimo enkrat resno vprašanje, kako to?

Imamo za vsako panogo gospodarstva že zadruge. Pa se vprašajmo, ali zadrugo sploh prav pojmujeemo? Ali jo resno vzamemo vsak čas? Ali nam zadruga ni večkrat v napotje? Ali resno skušamo uveljaviti v življenju njena navodila in njene zahteve? O, kako malo se splošno zavedamo, da je zadruga del našega doma, del našega grunta, del našega gospodarstva! Ko bi se vsi kmetje zavedali važnosti zadrug, bi skoraj ne bilo mogoče govoriti o kaki krizi, ker bi organizacije bile zmožne dosti zgodaj poiskati izhod iz preteče nevarnosti.

Ni sedanja težka kriza samo posledica trgovskega zastoja. Kriza našega kmetijstva je posledica kmečke neorganiziranosti.

Vse premalo se zavedamo, ko prijavljamo svoj pristop kot člani zadrug, da smo s pristopom postali del ce-

lote. Nase smo vzeli dolžnosti, ki smo jih dolžni tudi izvršiti, če hočemo svojo, zadrugi dano obljubo izpolniti.

Mi se danes izgovarjamo, da nam ni mogoče izpolnjevati zahtev zadrug, ker se nahajamo v težavnem gospodarskem položaju. Pa se tudi v boljših časih nismo zganili, da bi si ustvarili boljšo podlago. Spomnimo se časov po vojni, ko ni bila tako trda za denar. Kaka prilika je bila tedaj, da bi mi naše mlekarstvo izboljšali, ga organizirali po posameznih krajih, te pa združili v centralo. Pa namesto tega smo samo prodajali, da bi pa naše mlekarke zadruge kako združili, pa ni bilo govora, saj smo še te pustili, da so prehajale v nepoklicane roke. Pa živinorejske zadruge? Že pred vojno smo si bili na jasnem, da so naši kraji sposobni za živinorejo. Ko pa je prišel čas, ko bi lahko na mah ustvarili napredno, časovnim razmeram prilagojeno živinorejo, pa nismo skrbeli niti za najpotrebnejše bike. Živinorejske zadruge, kolikor jih je preživelo svetovno vojno, so pa druga za drugo prenehale. In potem so šli težki tisočaki v tujino za nakup plemenjakov, dočim bi vse to lahko ostalo po večini pri nas. Ustanavljale so se kmetijske nabavne in prodajne zadruge, ki pa tudi niso bile od nas uvaževane. Koliko jih je propadlo radi naše malomarnosti in nezavednosti! Danes pa tožimo, da nimamo niti najmanjšega vpliva na trg za svoje pridelke, niti za nakup lastnih potrebščin. Lahko bi se še naštevalo, pi kdor ima za težavni položaj le malo uvidevnosti, se mora resno vprašati, kje je vzrok vseh teh neuspehov?

Nam manjka zaupanja v lastno delo, v lastno moč. Mi vse premalo zaupamo v lastne zadruge, premalo se zavedamo, da so zadruge naša rešitev, ako se jih mi trdno in z zaupa-

njem oklenemo. Ko pridemo mi do tega spoznanja, potem so odstranjene prve in zadnje zaprcke za odstranitev kmetijske krize!

Katera sredstva so uspešna proti plevelu?

Ko obsejemo, oziroma posadimo naše njive, nam na njih ne zrastejo samo koristne rastline, ampak tudi take, ki jih smatramo za škodljive. Te imenujemo plevel. V čem pa škodujejo? Plevelne rastline jemljejo koristnim rastlinam predvsem *prostor*, kajti, kjer ene rasejo, druge ne morejo. Dalje jim kratijo *zrak* in *svetlobo*, ki sta neobhodno potrebna za dovoljen razvoj vsake rastline. Končno jim kradejo iz zemlje tudi *hrano*, ki služi rastlinam za rast. Marsikatero izmed njih prenašajo tudi *bolezni* na koristne rastline.

Iz tega je jasna velika škoda, ki jo poljedelcu napravi plevel, če se proti njemu ne bori z vsemi razpoložljivimi sredstvi. Ni torej čudno, če smatramo zatiranje plevela ne samo na njivah, ampak tudi v vinogradih, hmeljnikih, posebno pa še v vrtovih, da celo na travnikih, kot eno njegovih najvažnejših del, da si s tem zagotovi večji donos njegove zemlje. Pri tem treba še poudariti, da čim boljša, rodovitnejša je zemlja, tem več plevela je na njej in tem bolje tam uspeva. To vidimo posebno na vrtni zemlji, ki jo nikdar dovolj ne plevemo, ker nam plevel tako rekoč že za motiko poganja.

Katere rastline najbolj trpijo po plevelu? Predvsem tiste, ki se proti njemu ne morejo braniti. To so mlajše rastline, ki ne rastejo tako hitro kakor plevel in jih ta prav lahko zaduši, odvzemši jim zrak, svetlobo in hrano. Dalje bolehne rastline, ki se ne morejo razviti iz enega ali drugega razloga. Tem pomoremo na ta način, da jim nudimo takoj dovolj dušičnate hrane, lahko topljive, najboljše v obliki gnojnice, še boljše pa kot čilski soliter. Če jim damo možnost, da se buj-

no razvijejo in prerastejo plevel, ga zadušijo in so same rešene pred njim.

Gosto rastoče rastline, kakor so žita, detelje in slično, mnogo prej uničijo plevel nego na redko sejane ali sajene, kakor jih imamo v okopavinah. Zato pustijo navadno detelje, v kolikor so krepko razvite in gosto obrasčene, njivo očiščeno plevela. Nasprotno opažamo pri okopavinah, če jih zanemarjamo, tako zaplevljena tla, da jih je težko razčistiti. Tudi pri žitu vidimo, da ga večina naših kmetov pregosto seje, in to samo iz strahu pred plevelom, da ga ta ne bi prerastel. Na drugi strani je pa pregosta setev žita velik pogrešek, ker tako navadno poleže in tedaj je tudi pridelek bolj skromen.

Plevel uničujemo na različne načine. Še najbolj učinkovita so tista sredstva, ki preprečujejo zasejanje, oziroma kalitev plevelnega semena. K temu spada setev popolnoma čistega semena brez plevelnih zrn; dalje uporaba samo dobro vležanega gnoja na njivah, kajti v hlevskem gnoju je obilo plevelnega semena, ki se pa sčasoma uniči; ne trosimo komposta na njive, ker je v njem tudi obilo plevelnega semena. Na ta način onemogočimo raznašanje plevela po njivah.

Kalitev plevelnega semena preprečimo z globokim oranjem. Pri tem spravimo zgornjo zemeljsko plast, v kateri se nahaja seme, globoko spodaj. Tam v globini niso dani tako ugodni pogoji za kaljenje, zato se že seme samo zaduši, deloma pa seme sicer sklije, toda klica ne more prodreti skozi debelo plast zemlje, ampak odmre. Globoko oranje, posebno jesensko, je torej zlata vredno ne samo radi tega, ker se zemlja globoko pripravi za prehrano rastlin, ker se zbere tam zimska vlaga za poletno potrebo, ampak tudi, ker se z njo uniči nebroj plevelnega semena.

Še en pripomoček je za uničevanje plevelnega semena, preden dozori. To storimo tako, da vsako plevelno rastlino izrujemo in uničimo prej, nego očvete in nastavi seme. Zato mora-

mo tudi na travnikih, ki so močno zaplevljeni, kositi takoj, ko se na njih pojavijo lepo pisane rožice, ki tvorijo skoraj sam plevel. Da ne smemo na njivah dopustiti, da nam osat in drugi plevel ocvete, je samo ob sebi razumljivo, kajti s tem se še bolj razmnoži na naših zemljiščih.

Najnavadnejše zatiranje plevela je pa *uničevanje rastočih rastlin*. Tu vladala načelo, da se plevela tem uspešneje obranimo, čim mlajši je. Najbolj nežen in občutljiv je spomladi, ko začne kaliti in poganjati. Tedaj ga je tudi najlažje odstraniti. Ko postane njiva, ki je bila jeseni preorana ali pa tudi ne, zelena od plevela, tedaj je čas za brano. Zadostuje, da jo ob lepem solničnem dnevu, ko začne spomladno solnce ogrevati zemljo, z ostro brano povlečemo. Zobje odtrgajo mlade plevelne rastline od zemlje in solnce jih v par urah posuši. S tem preprečimo plevelnim rastlinam nadaljnjo rast. Žal da je še premalo naših kmetovalcev, ki bi znali primerno ceniti ta način čiščenja svojih njiv!

Mnogo bolj je upoštevana *plettev*. To pa znajo naši kmetje prav dobro. Ne pretiravamo, če trdimo, da je pri nas uporabljena najmanj ena četrtna teža posla pri obdelovanju zemlje za plettev in okopavanje; in to ne brez uspeha. Plevelmo pri nas vse: koruzo in krompir, peso in korenje, zelje in repo, mnogokje pa tudi žito. Pridna plettev je pri nas potrebna tudi radi precej gnojene zemlje s hlevskim gnojem, s katerim pride mnogo plevela na njive. Tudi zaradi tega imamo veliko pletve, ker gojimo mnogo okopavin.

Pleti pa moramo pravočasno, preden plevel dozori, še najbolje pa pred cvetenjem. Ker imamo eno-, dve- in večletni plevel, moramo skušati ga izkoreniniti s koreninami, da nanovo ne poizene. Posebno siten je večletni, ki se s svojimi koreninami globoko zasidra v zemljo. V kolikor se tiče pletve in okopavanja okopavin, storimo to delo takoj, ko se pojavi plevel iz zemlje.

Tedaj zahteva to mnogo manj truda nego pozneje, ko rastline že dorastejo.

Da si prihranimo delo, uporabljamo razno vprežno orodje, okopalnike, planete in slično. Za uporabo teh morajo pa biti okopavine posajene v vrste v primerni razdalji 60 do 80 cm vsaksebi. S tem se plevel in okopavanje zelo poceni in lahko pogostejše vrši. Ravno tako je prikladno tudi osipavanje in ogrebanje rastlin z roko ali z vprežnim orodjem, s čimer uničimo mnogo plevela, rahljamo zemljo in zboljšamo rastlini pogoje za njen razvoj.

Preoravanje strnišča takoj po žetvi je nujno potrebno, ker s tem uničimo nebroj plevelnih rastlin. Orjemo pa tedaj le plitko, da izrujemo nam ne ljube rastline, ki so nastavile že seme. To bo kmalu skalilo in v poletni suši poginilo. Nikdar ni puščati strnišča do jeseni ležati, kajti tedaj nam posebno nizki plevel dozori in se raztrese. Kako grdo tudi izgleda tako ne-preorano strnišče!

Zgodi se pa tudi, da imamo kako njivo popolnoma zaplevljeno, na kateri je seme že skoraj dozorelo. Tedaj je najbolje, plevel pokositi in ga zmetati na kompostni kup; nikakor ne na gnoj, pa tudi ne ga pokrmiti, kajti s tem bi zasejali njegovo seme zopet po njivi. V kompostu pa plevelno seme tekom leta strohni ali zgubi kaljivost.

Naše njive imajo mnogo plevela, ker jih precej gnojimo s hlevskim gnojem in ker jih navadno preplitko orjemo. Zato moramo posvečati največjo skrb njegovemu zatiranju, če hočemo, da nas bodo zadovoljili pridelki.

Kobilice se pojavljajo tudi pri nas.

Letošnje leto je leto kobilic. Iz različnih dežel in pokrajin poročajo o tej nadlogi, ki povzroča ogromno škodo. Najprej smo slišali, da so se pojavile v Palestini, potem so prišle v Egipt, nato so nastopile v južni Rusiji, prišle so v Romunijo, preletele so Bolgarsko in se naselile v južni Sr-

bihi; tudi v Banatu so se že opazile in celo iz Hercegovine nam poročajo o njih. Nastopajo pa tudi že pri nas in poročajo o njih ne samo iz ljubljanskega Barja, ampak tudi iz Dolenjske. Že lansko leto so te škodljivke povzročile nekaterim posestnikom precej škode, letos pa grozijo še v večji meri vsem poljskim rastlinam.

Kako naj se ubranimo kobilic?

Tam, kjer nastopajo *potovalne kobilice* v ogromnih množinah in potujejo kar naprej, pustivši za seboj samo golo zemljo, je borba proti njim izredno težavna. Poskusili so že vse mogoče, da bi zavezili prodirajoči val milijonov teh škodljivcev. Tako so kopali jarke, vanjo napeljali vodo, da so se kobilice v njej utopile. Napolnili so jarke z dračjem in ko so se tam pojavile kobilice, so ga zažgali in jih s tem uničili. Uporabljali so proti njim metalec ognja, s katerimi so jih morili. Posluževali so se celo strupenih plinov itd.

Vsa ta raznovrstna sredstva so pa le deloma učinkovala in omejila ponekod škodo, ki bi jo ta golazen drugače še v večji meri povzročila. Toda popolnoma zaveziti takega vala potujočih kobilic se dosedaj še nikjer ni posrečilo. Prepričali pa so se, da je najboljšo sredstvo to, če poiščemo njih legla ali gnezdišča in jih tam že v mladosti uničijo, še preden znajo leteti.

Tudi pri nas se letos pojavljajo kobilice v mnogo večji meri nego v drugih letih, zato moramo že sedaj in to čimprej poskrbeti, da se jih ubranimo prej, nego dorastejo in nam povzročajo škodo. Sedaj se mlade kobilice ne pokažejo povsod, ampak le na gotovih mestih. So še male in neznatne ter se škoda po njih še ne pozna. Ta gnezdišča treba poiskati in tam pokončati te živalice, dokler so še majhne in občutljive. Ko namreč nekoliko odrastejo, se razširijo daleč okrog in tedaj jih je mnogo težje preganjati.

Katera sredstva so pa proti kobilicam uspešna?

Pri nas ne moremo uporabljati sredstev, ki smo jih zgoraj navedli, ker pri nas ni tistih potujočih kobilic, ki nastopajo v takih množinah, kakor tam. Imamo pa druga pri nas znana sredstva, ki so lahko prav učinkovita, če jih uporabimo ob pravem času in na pravilen način. Taka sredstva so petrolej, tobakov izvleček, urania-zelenilo, Garkon in še nekatera druga. Z njimi se škropi tam, kjer opazimo gnezdišča kobilic, tako močno, da poginejo, bodisi da jih navedeni strupi umorijo že z dotikom, bodisi da žro zastrupljeno travo, ki jim konča življenje. Na ta način se obranimo pred škodo teh škodljivcev, toda le tedaj, če ta obrambna sredstva uporabljajo tudi sosedje, oziroma ves okoliš.

Če pa iz enega ali drugega razloga ne moremo uporabljati teh sredstev, tedaj si poiščemo druge pomočnike. To so purani. Ti prav radi žro kobilice in jih na travnikih uničijo dnevno ogromno število, posebno, če so še mlade. Tedaj lahko popolnoma očistijo zemljišče. Seveda moramo dati puranom tudi nekaj zrnate krme, drugače izgubijo tek tudi za kobilice. Ta vrsta perutnine se je izkazala kot zelo koristna uničevalka kobilic. — Svetujemo kmetovalcem, da se pobri-gajo za to nadlogo in se je skušajo čimprej otresti.

Čevljarski mojstri si zamorejo na letošnjem jubilejnim velesojmu v Ljubljani od 29. maja do 9. junija nabaviti vse kar rabijo v svoji stroki. N. pr. vsakovrstno usnje, kremo za usnje, olje za stroje, lesene in železne žeblje, pašto za brušenje nožev, rinčice, vsakovrstne stroje za predelavo usnja, stroje za čiščenje spodnjih delov čevljev, stroje za izdelovanje igel za pritrdjevanje spodnjih podplatov, čevljarski stroje sploh. Vse to so izdelki samo prvovrstnih, solidnih tovarov.

Varujte liste kulturni rastlin.

Preprost kmetovalec, zlasti oni, ki ni imel prilike, da bi se bil za svoj stan tudi teoretično kolikor-toliko izobrazil, se večinoma ne zaveda, kako važen del vsake rastline so listi. In baš zaradi tega premnogokrat zanemari nego listov oziroma jih ne varuje pred različnimi zajedavci. Večkrat se celo primeri, da iz gole nevednosti celo sam oropa rastlino listov in tako zelo oškoduje kakovost in množino pridelka.

Listi so rastlini prebavila in dihalna obenem. Rudninsko hrano, ki jo zajema rastlina iz zraka in iz zemlje, prebavljajo in pretvarjajo listi s pomočjo solčne svetlobe na prečudovito zamotan način v organske snovi (škrob in sladkor). To je glavni in najvažnejši posel listov. Za to delo pa potrebujejo jako mnogo sile, ki jo tvorijo z dihanjem. Listi sprejemajo torej tudi zrak, iz katerega uporabljajo kisik.

Vse rudninske snovi, ki jih dobivajo rastline iz zemlje, so pa raztopljene v vodi. Tako pridejo v rastlino silne množine vode, ki je odveč in jo mora rastlina zopet odpraviti iz sebe. Ta posel opravljajo zopet listi. Oni izhlapevajo vodo, kolikor je je čez potrebo, zadrže pa rudninske snovi, da jih predelajo v organske tvarine. Kadar režemo cepiče za poletno požlahtnjevanje (okukulacijo) sadnega drevja, moramo takoj porezati liste, sicer bi se cepič v kratkem toliko presušil, da bi ne bil za rabo, kajti ko ga odrežemo od veje, preneha dotok vode, listi pa vodo, kolikor jo je v cepiču, neprestano oddajajo (izhlapevajo v zrak). Da se nam sadike od pese ne posuše, jim prirežemo liste.

Ves ogromni posel v življenju rastlin opravlja le zdravo listje, ki je izpostavljeno solčni svetlobi. V tem preneha vsako presnavljanje,

v senci se vrši pa počasi in nepopolno.

Iz povedanega je jasno razvidno, kako važno je, da obvarujemo listje vsake poškodbe, zlasti od strani živalskih in glivičnih zajedalcev in da ga sami ne uničujemo, dokler in kolikor ga rastlina potrebuje. Kako napačno je torej, ako se ne brigamo za razne gosenice, ki tako temeljito popasejo listje — pa ne samo na zelju in repi — ampak tudi na sadnem drevju in še na marsikateri drugi kmetijski rastlini. Izmed teh uničevalcev sočnega listja so na sadnem drevju najšodljujejši mali zimski pedic, prstaničar, gobavec in zlatoritka. Sedaj so za letos večinoma že opravili. Vendar pa je na drevju še marsikaka gosenica, ki jo je treba zasledovati in uničiti. — Glavna doba za zatiranje tega zajedavca listja je zima in rana pomlad.

Prav tako škodljive so listne ušice, ki zelo ovirajo delovanje listov in zadržujejo tako rastlino, da v rasti zaostaja. (Tobačni izvleček in mazavo milo.)

Pa imamo še mnogo drugih bolj skritih zajedavcev listov, rastlinskega rodu (glivice), ki delajo na listih ogromno škodo. Prerastejo namreč živ list, da odmrje in odpade že poleti, ko je rastlini najbolj potreben. Zato je najvažnejše kulturno delo v vinarstvu in sadjarstvu, da s primernim škropljenjem (bakreno-apnena brozga) ohranimo listje zdravo. — Brez zdravega listja ni grozdja, ni sadja.

Iz teh pojasnil pa končno tudi vsakdo lahko posname, kako nespametno ravnaajo tisti kmetovalci, ki požanjeno še zeleno krompirjevko ali koruzne vrhove, in gospodinje, ki preveč vživo in prepogosto obirajo zelje, peso, repo ali kak drug poljski pridelek, preden je še dorastel in dozorel. — Večletni plevel (pirnica, kozje tačke itd.), ki mu ne moremo do korenin, zatremo na ta način, da neumorno trgamo ali žanjemo liste.

Sčasoma rastlina shira noter do korenin, ker se brez listov ne more prehranjevati. H.

Kmetijstvo v republiki Čile.

Republika Čile v Južni Ameriki praznuje letos stoletnico, odkar je začela izvažati svoje največje bogastvo, čilski soliter. Ker živi v njej veliko število Jugoslovancev, ki izdajajo svoj list »Jugoslavija«, bo zanimivo izvedeti nekaj tudi o kmetijstvu v tej pokrajini. Zato podajamo tu nekaj podatkov, ki jih posnamemo iz navedenega lista.

Republika Čile se razprostira v jugozapadnem delu Južne Amerike, zavzema površino od 527.000 km² in in šteje štiri milijone prebivalcev (1885. l. le 2.527.000). Podnebje je različno. V južnih krajih prevladuje deževje, v severnih pa ga je malo, v nekaterih krajih dežuje komaj enkrat na leto in še tedaj komaj eno ali dve uri. V Antofagasti ni v letu več nego 10 dni brez solnca, dočim v Magalanezu solnce redkokdaj sije ves dan. V severnih pokrajinah je podnebje zelo toplo, v Magalanezu pa hladno. Izredna je razlika med dnevno in nočno toplino na severu in v središču države. V severnih obmorskih mestih je pozimi hladno samo v oblačnih dneh, južni veter pa piha skoraj vse leto.

Kmetijstvo v Čile delimo v tri pasove. Na severu se razprostirajo obsežne pustinje, bogate na rudah, predvsem na »kališu«, iz katerega pridobivajo čilski soliter, ki so pa popolnoma neprimerne za kmetijstvo. V srednjem in južnem pasu se zemlja obdeluje; tu se razprostirajo travniki, kjer gojijo živino in sečejo se prostorni gozdovi. Po statističnih podatkih se je 1925. l. paslo tukaj 2.163.141 glav goveda, 21.174 konj, 1549 mazg in 592 oslov. Drobnice je bilo 2.500.190 ovac, 456.206 koz in 292.431 prašičev. Slavní domači proizvodi so

živina, mleko, med in vosek. Izvažajo volno in goveje kože.

Zasebna posestva, kmetije, farme, zavzemajo 18.500.000 hektarov. Po obsegu je 38.500 posestev pod 5 ha, 24.800 od 5—20 ha, 13.000 do 50 ha, 5000 do 1000 ha, 1600 od 1000—5000 ha in 470 od več nego 5000 ha.

Vinogradov je 70—80.000 ha. Tu pridelajo letno nad 1.500.000 hl vina. Na poljih sejejo največ pšenico, katere pridelajo letno 55.000 ton (po 1000 kg), dalje ječmen 80.000 ton, rž 1350 ton, koruzo 37.000 ton, oves 38.000 ton, grah 12.000 ton, fižol 46.000 ton in krompir nad 280.000 ton.

Detelje nakosijo 320.000 ton in drugih krmskih rastlin 60.000 ton. — Izmed sadja rodijo tukaj orehi, slive, oljke in drugo, kar vse skupaj da letno okrog 170.000 ton. — Od skupne površine je plodonosne zemlje 22 milijonov 604.636 ha. Obdeluje se 824.000 ha, travnikov in pašnikov je okrog 600.000 ha, sadovnjakov pa okrog 117.000 ha.

Na severnem delu države se razprostira nepregledna površina, čez ti-soč četvornih kilometrov popolne puščave, gole, kršovite, brez drevesca in zelenih travnikov. V tej puščavi skoraj na vrhu, ali pa v globini enega ali več metrov, leži najbolje dušičnato gnojilo, čilski soliter v obliki rude »kališ«, ki oživlja in preporaja izčrpana zemljišča Evrope, Amerike in Egipta. Čilski soliter je čilski prirodni monopol. Računa se, da je država Čile v zadnjih petdesetih letih vsled izvoza solitra prejela iz inozemstva okrog 200 milijard Din.

Delo v tvornicah solitra je precej zamotano in težavno. Mnoge vrste dela so v rokah Čilancev, Bolivijcev in Peruancev. Pri upravah tvornic je pa tudi mnogo Jugoslovancev, kar je znak njihove spretnosti in sposobnosti. V navadnih letih se izvozi 2½ do 3 milijone ton čilskega solitra. Ta se izdeluje v 150 tvornicah, ki so vse v zasebnih rokah. Pred vojno se je največ solitra pošiljalo na Nemško —

vojni je pa Severna Amerika najboljši odjemalec. Izvažajo se pa v vso Evropo, v Egipt, na Japonsko itd. — Sorazmerno je danes največje število tvornic v posesti Jugoslovancev, ki jih imajo nad 60. Najmočnejše jugoslovanske tvrdke so Dalmatinci Baburica, Lukinović in drugi v Antofagastu, dalje Jakob Sabroncelo v Tarataki in drugi. Zanimivo je, da se ti Dalmatinci kaj radi vračajo v domovino, ki jo niso pozabili, četudi jim le tujina nudi kruh.

Denar.

g Vrednost denarja 2. junija 1930. Stalnost dinarja traja dalje in se to stanje poudarja posebno sedaj, ko se resno pripravlja sprememba v zlato valuto. Inozemski denar je pa deloma nekoliko poskočil v svoji vrednosti. Tako je stal 1 angleški funt 275.28 Din, 1 ameriški dolar 56.52 Din, 1 holandski goldinar 22.27 Din, 1 nemška marka 13.52 Din, 1 švicarski frank 10.96 Din, 1 madžarska penga 9.90 Din, 1 avstrijski šiling 7.99 Din, 1 belgijski belg 7.91 Din, 1 italijanska lira 2.97 Din, 1 francoski frank 2.22 Din, 1 češka krona 1.68 Din.

g Splošna nizka obrestna mera. Splošna svetovna obrestna mera na kratkoročne naložbe je padla tako nizko, kakršne ne pojmiyo niti pred vojno. To je znamenje, da je v vseh državah toliko denarja na razpolago, da ne vedo kam ž njim. Na drugi strani pa vlada po vsem svetu brezposelnost. Obilica denarja pa ni ravno v vseh krogih, ampak je le pri denarnih mogoteh, ki pa ne kažejo posebne podjetnosti za nadaljno produkcijo in zato se razni gospodarski obrati zapirajo in s tem brezposelnost večja. Iz tega nesorazmerja je nastala današnja gospodarska kriza. — V posameznih državah so sedaj v veljavi naslednje diskontne (obrestne) mere: v Franciji 2.5 odstotka, v Ameriki, Nizozemski, Švici, Angliji in Belgiji 3 odstotka, v Švedski 3.5, v Danski 4, v Nemčiji in Norveški 4.5, v Češkoslovaški

5, v Španiji, Italiji in Avstriji na 5.5 in v Jugoslaviji 6 odstotkov.

Cene.

g Lesna kupčija. Povpraševanje po lesu je stalno šibko. Kupujejo se, malenkostne množine za sproti za nujne potrebe, kajti letos ni ne pri nas, ne v Italiji opaziti kake stavbne podjetnosti. V zadnji dobi se je na ljubljanski borzi prodalo nekaj vagonov desk, smrekovih kratic, lipovih plohov in drugih vrst. Posebno povpraševanje je po hrastovih pragovih, vendar se kupuje to blago samo v določenih merah in popolnoma zdravo in lepo.

g Žitna kupčija. V zadnjem tednu se opaža na ameriških borzah nekolikoboljšanje cen pšenice in koruze. To vpliva tudi na jugoslovanske cene, četudi niso te tako podvržene spremembam ameriškega trga. — Na ljubljanski borzi se je nudilo blago pri vagonem odjemu, postavljeno na vsako postajo Slovenije, za 100 kg po sledečih cenah: pšenica baška, 80 kg težka po 252.50—255 Din, 78 kg težka po 245—247.50 Din, 77 kg po 237.50—240 Din. Rž baška 72—73 kg težka po 197.50 Din. Koruza baška za takojšnjo dobavo po 135—137.50 Din, za junij 140—142.50 Din. Ječmen baški 62—63 kg težak po 162.50—165 Din. Oves baški navadna tarifa po 180—185 Din. Moka »Og«, franko Ljubljana, plačljivo po prejemu blaga, po 400—405 D.

g Hmeljsko tržišče. V Nürnbergu se je v zadnjem tednu kupčija s hmeljem nekoliko poživela in je bilo prodanih že okrog 500 bal največ prvovrstnega hallertanskega hmelja. Zaloge so se že precej izpraznile. Cene se sicer še niso dvignile, vendar kupci niso več tako izbircni. Cene so bile naslednje za 50 kg: hallertanski 75—90 mark (20—25 Din kg), gorski 50—60 mark (13—16 D. kg). Savinjski hmelj se je trgoval po 25—30 mark za prvovrstno blago (6.75—8.10 Din za kg) in po 20—22 mark (5.40—5.90 Din za kg) za srednjevrstno blago.

g Vinogradi oproščeni davkov. — Banska uprava objavlja, da so po zakonu o neposrednih davkih med drugim začasno oproščeni zemljiškega davka novi vinogradi, zasajeni: 1. na vinogradni zemlji z domačimi sortami, na odobrenih podlagah, 4 leta; 2. na kamniti in peščeni zemlji z domačimi sortami, na odobrenih podlagah, 10 let. Zemljišča pa, ki so zasajena z novim češpljevim nasadom (zlasti s češpljo požegačo, bistrico, plavo, cepačo, mažarko), so prosta zemljiškega davka 6 let. Potrdila za oprostitev zemljiškega davka izdaja pristojni srezki načelnik. Kolekovane prošnje s priloženim potrdilom je nasloviti na pristojno davčno oblast.

Živina.

g Živinski sejem v Ljubljani. Na zadnjem živinskem sejmu je bilo prignanih 208 konj, 47 volov, 45 krav, 19 telet in 488 prašičev za rejo; prodanih pa je bilo 24 konj, 15 volov, 24 krav, 10 telet in 370 prašičkov. Sejem je bil precej živahen, zlasti veliko povpraševanje je bilo po prašičkih za rejo. Cene so ostale kakor na zadnjem sejmu. Za kg žive teže so kupci plačevali: voli debeli 10—10.25 Din, poldebili 9.50 Din, vprežni 8 Din, krave debele 5—7 Din, krave klobasarice 4—5 Din, teleta 14.50—15.50 Din. Prašički 4—10 tednov stari so stali 250—400 Din kos.

g Dunajski živinski sejm. Da se vidi, kako malo živine izvažamo v Avstrijo, hočemo tu navesti zadnji živinski sejem na Dunaju. Zadnji ponedeljek je bilo na dunajski sejem prignanih 2453 kosov goveda, od tega le 69 iz Jugoslavije, 825 iz Romunije in 798 iz Madžarske. Prvovrstni voli so se pocenili za 5 grošev pri kg. Na svinjski sejmu v torek je bilo pripeljanih 12.766 prašičev, od teh 1842 iz Jugoslavije in 5393 iz Poljske. Pri slabem prometu so cene popustile za 5—10 grošev.

g Živinski sejem v Kranju. Zadnji živinski sejem v Kranju je bil dobro

obiskan. Prignanih je bilo 52 volov, 32 krav, 2 teleti, 6 junice, 2 bika, 2 konda, 20 ovac, 2 kozi in 334 prašičev, skupaj 452 glav živine. Prodanih je bilo 27 volov, 1 bik, 12 krav, 4 junice, 5 ovac, 187 prašičev, skupaj 237 glav. Cene za glavo živine so bile naslednje: voli 3000—5600 Din, krave 1500 do 2700 Din, biki 5000—6000 Din, junice 3000—3600 Din, teleta 700—900 Din, konji 1000—4000 Din, ovce 140 do 180 Din, koze 300—350 Din, prašički 170—300 Din.

Razno.

g Zvišanje avstrijskih uvoznih carin na poljedelske pridelke. Kakor poročajo z Dunaja, so pogajanja med našo in avstrijsko delegacijo za spremembo nekaterih carinskih postavk že večinoma končana. Na podlagi tega bo vlada predložila parlamentu carinsko novelo, ki bo vsebovala ne samo agrarne ampak tudi trgovske carine. Avtonomna carina na žito se z našč državo zviša od 2 na 6 zlatih kron, pri čemer se istočasno uvede gibljiva dodatna carina do največ 4 zlatih kron. Dodatna carina na moko se zviša od 2.35 na 3.50 zlatih kron, pri čemer se bo osnovna carina na moko računala na podlagi 150 kg žita za 100 kg moke. Uvede se tudi carina na krompir v izmeri 2 zlatih kron in nova carina na hmelj. Vrh tega se zvišajo carine na vino, jajca, perutnino in nekatere druge kmetijske proizvode. S tem bo zopet hudo prizadet posebno slovenski kmet, ki sploh komaj še izvažal nekatere pridelke.

g Sladkorne pese vedno manj sejejo. V Jugoslaviji je površina sladkorne pese od leta do leta rastla. Ker pa plačujejo tovarne peso zelo slabo, so se kmetje začeli braniti po sejati in zato je površina v zadnjem letu znatno nazadovala. Tako je bilo zasejanih v letu 1928 56.460 ha, v letu 1929 61.230 ha, v letu 1930 pa le 51.500 ha.

Poravnajte naročnino!